

## **Kolegijum sudija Četvrtog opštinskog suda u Beogradu**

**uvodni referat: Miloš Milošević,  
sudija Četvrtog opštinskog suda u  
Beogradu<sup>1</sup>**

### **PRILOG RASPRAVI POVODOM PRIPREME PREDLOGA O IZMENAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU**

#### **UVODNA RAZMATRANJA**

Jedan od temelja na kome leži moderno, istinski demokratsko društvo jeste vladavina prava. Među njegovim glavnim pretpostavkama stoji efikasno pravosuđe, sposobno da u razumnom roku pruži sudsku zaštitu, uspostavljajući poredak onde gde je on narušen ili ugrožen. Stoga se kao prioritetan zadatak, pred zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast postavlja brži i efikasniji rad sudova, njihovo ažuriranje i organizacija celovitog sistema koji će na dalje imati realne mogućnosti za efikasnu sudsku zaštitu.

Kako su u poslednje vreme aktuelne rasprave u kojima se pitanje efikasnosti sudova uglavnom svodi jedino na pitanje efikasnosti sudija, cilj ovog kratkog prikaza je da načelno ukaže na neke probleme koji, neposredno ili posredno, značajno utiču na dužinu trajanja parničnog postupka, a ne zavise samo od ažurnosti i stručnosti sudije, te da ukažu na moguće načine prevazilaženja tih problema.

Obzirom na složenost pitanja uzroka dužine trajanja parničnog postupka, ovaj uvodni referat će se baviti samo onim problemima koji se tiču nekih "kritičnih tačaka" u sistemu procesnih pravila Zakona o parničnom postupku, u vezi sa ulogom stranaka i suda u postupku. Analiza drugih problema koji na to utiču (organizaciona struktura, kadrovi, finansijski resursi, neažurnost administrativnih organa, neažurna evidencija nepokretnosti i matična evidencija građana i dr.), iziskivala bi znatno obimniju raspravu.

#### **Uloga stranaka i suda u razvoju postupka**

Parnični postupak je načelno osmišljen tako da njim dominira dispozicija stranaka, što podrazumeva njihovo pravo i obavezu da svojim radnjama aktivno utiču na tok i razvoj postupka. Međutim, ZPP svojim sadašnjim odredbama to načelo nije na odgovarajući način inkorporisao u sam postupak. Ne postoji odgovarajuća korelativnost između procesnih prava i obaveza parničnih stranaka u domenu njihove dispozicije, jer njihovo pravo i obaveza da svojim radnjama aktivno utiču na tok i razvoj postupka nisu na odgovarajući način sankcionisani. Gotovo svako propuštanje stranke (iz neznanja, nemara ili zle namere), u krajnjem ishodu je otklonjivo na teret suda, jer je u većini slučajeva propisana neka obaveza suda (načelo oficijelnosti) kao korektiv obaveze stranke, za slučaj da ona propusti određenu radnju. Ovo je najizraženije u sferi prikupljanja činjenične građe, gde bi dispozicija zapravo trebala da dominira. Posledica toga u praksi, jeste da parnične stranke i jedan broj nesavesnih

---

<sup>1</sup> Objavljeno u Biltenu Okružnog suda u Beogradu br. 59/2003, Prosveta - Požarevac, 2003. godine

advokata, često zloupotrebljavaju takav svoj položaj, dovodeći parnični sud u situaciju da zapravo sprovodi "istražni" postupak, što bespotrebno otežava efikasnije postupanje i brže rešavanje predmeta.

Načelne odredbe čl. 219.<sup>2</sup> i čl. 7.st. 2.<sup>3</sup> nameću strankama *obavezu* ("...dužna je...", "...su dužne...") da navedu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahteve ili osporavaju navode protivne strane i da predlože dokaze iz kojih se utvrđuju te činjenice. Međutim, čl. 186.st. 1.<sup>4</sup> i čl. 299. st. 1.<sup>5</sup> ovu obavezu ublažavaju svodeći je na izraz "*treba*" (dakle, ne mora), čl. 191. st. 3.<sup>6</sup> ovlašćuje stranku da *tokom celog postupka "dopuni i ispravi pojedine navode"*, a čl. 298.<sup>7</sup> nameće još i obavezu predsedniku veća da postavlja pitanja i traži dopunu nepotpunih činjeničnih navoda. Tako se u krajnjem ishodu, jedna načelno dobro formulisana obaveza stranke (čl. 7, čl. 219.) *prevaljuje na sud* i svodi na njegovu obavezu da sprovede "istražni" postupak na okolnost šta je to što stranke zapravo hoće, da im pomogne u formulaciji činjeničnih navoda i istraži kojim dokazima stranke raspoložu. Posledica tog je da sud, umesto da arbitrira, gubi dragoceno vreme istražujući šta je predmet spora, nalažući strankama razjašnjenje i dopunu nepotpunih ili nejasnih navoda i predaju dokaza. Eventualni propust prvostepenog suda da s tim u vezi iscrpi sve procesne mogućnosti, dovešće do ukidanja odluke, kakva god da je. Kada se uz to doda i mogućnost stranke da u redovnom postupku, po svom nahodjenju tek u žalbi istakne ključne činjenice i dokaze (čl. 352<sup>8</sup>, 355. st. 2<sup>9</sup>, 363. st. 5. i čl. 370.), tada još jedna načelno dobra odredba, o teretu dokazivanja (čl. 221-a<sup>10</sup>), postaje gotovo bespredmetna.

Advokati dobro znaju mogućnosti kakve strankama pružaju takva procesna pravila te ih veliki broj njih obilato koristi da svojim pasivnim držanjem odugovlači postupak – po pravilu, ostavljajući sudu da im nalozima za uređenje prvo pomogne da formulišu petitum tužbe (čl. 109.<sup>11</sup> u vezi sa čl. 186.), potom da istraži i formuliše im činjenične navode tužbe (čl. 298.) i na

---

<sup>2</sup> Čl. 219. ZPP: "Svaka stranka dužna je da iznese činjenice i predloži dokaze na kojima zasniva svoj zahtev ili kojim pobija navode i dokaze protivnika".

<sup>3</sup> Član 7 st. 2. ZPP.: "Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahteve i da predlože dokaze kojima se utvrđuju te činjenice".

<sup>4</sup> Čl. 186. st. 1.: "Tužba **treba** da sadrži određeni zahtev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužilac zasniva zahtev, dokaze kojima se utvrđuju ove činjenice, kao i druge podatke koje mora imati svaki podnesak (član 106)".

<sup>5</sup> Čl. 299. st. 1.: "Svaka stranka treba u svojim izlaganjima da iznese sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih predloga, da ponudi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda kao i da se izjasni o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke".

<sup>6</sup> Čl. 193. st. 3.: " Tužba nije preinačena ako je tužilac promenio pravni osnov tužbenog zahteva, ako je smanjio tužbeni zahtev, ili ako je promenio, dopunio ili ispravio pojedine navode, tako da usled toga tužbeni zahtev nije promenjen."

<sup>7</sup> Čl. 298.: "Predsednik veća će se postavljanjem pitanja i na drugi celishodan način starati da se u toku rasprave iznesu sve odlučne činjenice, da se dopune nepotpuni navodi stranaka o važnim činjenicama, da se označe ili dopune dokazna sredstva koja se odnose na navode stranaka, i uopšte, da se pruže sva razjašnjenja potrebna da bi se utvrdilo činjenično stanje važno za odluku."

<sup>8</sup> Čl. 352. st. 1.: " U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi. Pozivajući se na nove činjenice, žalilac je dužan da navede dokaze kojima bi se te činjenice utvrdile, a predlažući nove dokaze dužan je da navede činjenice koje pomoću tih dokaza treba utvrditi."

<sup>9</sup> Čl. 355. st. 2.: "Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kada na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi."

<sup>10</sup> Čl. 221-a: " Ako sud na osnovu izvedenih dokaza (član 8) ne može sa sigurnošću da utvrdi neku činjenicu, o postojanju činjenice zaključice primenom pravila o teretu dokazivanja."

<sup>11</sup> Čl. 109.: " Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, sud će podnosioca poučiti i pomoći mu da podnesak ispravi, odnosno dopuni, i u tu svrhu može ga pozvati u sud ili mu vratiti podnesak radi ispravke."

kraju, da istraži kojim dokazima stranke raspolažu i da odredi dokaze koji će biti izvedeni. U takvom sistemu procesnih pravila i advokat početnik, bez velikog znanja i truda, iskusnom sudiji može znatno odužiti postupak, koliko god sudija bio stručan i vredan. A tada se opravdano može postaviti pitanje odgovornosti države zbog toga što nije obezbeđen procesni zakon koji bi omogućio efikasniju sudska zaštitu.

Stoga je, pre svega, nužno da Zakon o parničnom postupku bude izmenjen tako da ravnomerno rasporedi obaveze i odgovornost između suda s jedne, i advokature i službe pravne pomoći s druge strane, te da jasno omeđi ko arbitrira, ko inicira postupak, a ko pruža pravnu pomoć.

U okviru javne rasprave o predlogu za izmene Zakona o parničnom postupku, koju je inicirao Vrhovni sud Srbije, kolegijum sudija Četvrtog opštinskog suda u Beogradu je pripremio skicu predloga za izmene ZPP, kao svoj prilog javnoj raspravi. Sledi predlog tih izmena.

## **SKICA PREDLOGA IZMENA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU KOLEGIJUMA SUDIJA ČETVRTOG OPŠTINSKOG SUDA U BEOGRADU**

### **KONCEPT IZMENE OSNOVNIH NAČELA PARNIČNOG POSTUPKA SA ASPEKTA IZMENJENE ULOGE SUDA I STRANAKA U POSTUPKU**

U cilju veće ekonomičnosti parničnog postupka, trebalo bi izmeniti neke od osnovnih principa na kojima se taj postupak zasniva, u cilju da se uloga suda usmeri pre svega na arbitriranje, a uloga stranaka na definisanje predmeta spora, prikupljanje činjenične građe i raspravljavanje. U najbitnijem, to bi se odnosilo na sledeće:

**1. Načelo dispozicije i oficijelosti.** Primenu ovih načela treba razraditi i kroz pojedine odredbe regulisati tako da stranke aktivnije kreiraju postupak, naravno, uz strožiju procesnu disciplinu, a da se uloga suda usmeri što više na arbitriranje. U tom smislu, dispoziciju stranaka trebalo bi proširiti tako da apsolutno dominira u svim fazama postupka, uključujući i postupke po pravnim lekovima, dok bi primenu načela oficijelnosti trebalo suziti na izuzetne slučajeve, koji u krajnjem ishodu proističu iz opšteg interesa. To bi vodilo suštinskoj korelativnosti obaveza parničnih stranaka i njihovih procesnih prava, smanjenju uloge parničnog suda i prenošenju težišta u određenim segmentima postupka na advokaturu i službu pravne pomoći. Stoga bi bilo nužno na odgovarajući način, posebnim propisima pojačati i odgovornost advokature i službe pravne pomoći kojima se stranka obrati. U krajnjem ishodu, to bi faktički dovelo i do pozitivne selekcije u okviru advokature, što bi dalje olakšalo rad sudovima, znatno ubrzalo sudske postupke i povećalo kvalitet sudske zaštite.

**2. Načelo usmenosti i pismenosti.** Primena načela usmenosti u praksi, podrazumeva znatno kompleksniju i skuplju organizaciju, vremenski dužu pripremu i realizaciju (zakazivanje ročišta, pozivanje stranaka, obezbeđenje svih procesnih uslova za održavanje, blagovremeno pribavljanje i dostava na izjašnjenje svih potrebnih dokaza). Stoga bi primenu tog načela trebalo svesti na najnužniju meru, a povećati domašaj načela pismenosti u onim segmentima u kojima je to moguće, u cilju ubrzanja postupka i smanjenja troškova - na primer, dozvoliti mogućnost da se i van ročišta tužba odbaci zbog litispencije, presuđene stvari ili odsustva pravnog interesa (čl. 288. st. 2); da se i u redovnom postupku meritorno presudi u smislu čl. 496; da se strankama nametne obaveza pismenog izjašnjenja pre pripremnog ročišta; da se uvede mogućnost izvođenja dokaza čitanjem overenih pismenih izjava svedoka, i sl.

**3. Načelo neposrednosti.** U kontekstu većeg domašaja načela pismenosti, bilo bi korisno proširiti izuzetke u primeni načela neposrednosti, u meri u kojoj je to moguće – na primer, zasnovati kao pravilo mogućnost čitanja ranijeg zapisnika o saslušanju svedoka i veštaka, a novo saslušanje kao izuzetak i omogućiti da se u slučaju kad je stranka nedostupna ili umrla, a nema drugih dokaza, kao dokaz pročita zapisnik o njenom ranijem saslušanju.

**4. Raspravno i istražno načelo.** Primenu istražnog načela treba umanjiti na najmanju moguću meru, i rezervisati ga samo na slučajeve koji bi bili od opšteg interesa i (čl. 3. st. 3. ZPP), a značajno pojačati ulogu raspravnog načela i primenu pravila o teretu dokazivanja. U tu svrhu, bilo bi nužno znatno pojačati procesnu disciplinu, a u delu u kom raspravno načelo nalazi izraz kroz odredbe o dokaznom postupku, pojačati značaj pravila o teretu dokazivanja - npr. tako, što bi se nove činjenice i dokazi mogli predlagati u fazi pripremanja glavne rasprave a nakon toga samo ako se učini verovatnim da se ranije nisu mogle istaći, ili tako što bi se isključila mogućnost neopravdanog iznošenja novih činjenica i dokaza u žalbi.

**5. Načelo materijalne istine.** Polazeći od drugačijeg koncepta o ulozi suda u postupku i većoj odgovornosti stranaka, advokature i službe pravne pomoći, potrebno je relativizirati pravilo o obavezi suda da potpuno i istinito utvrdi sporne činjenice. Ono bi, po pravilu, trebalo biti omeđeno dokaznim predlozima stranaka, u kontekstu veće uloge načela dispozicije i pravila o teretu dokazivanja i manje uloge načela oficijelnosti, naravno, uz odgovarajuće izuzetke (čl. 3. st. 3.).

**6. Načelo poučavanja neuke stranke.** Trebalo bi na izričit način isključiti obavezu suda da na bilo koji način poučava stranke, osim poukom o pravnom leku i u slučaju iz čl. 296.<sup>12</sup>; jer se to u tekućoj sudskoj praksi gotovo sasvim svelo na pružanje pravne pomoći strankama, i zapaženo je da to stranke, pa i advokati često zloupotrebljavaju (npr. kod uređenja tužbe – čl. 109. ZPP), a i sadašnja sudska praksa im to omogućava u većoj meri no što bi bilo nužno. S druge strane, treba pooštriti odgovornost samih stranaka za sopstveno postupanje, a posebnim propisima im omogućiti stručnu pravnu pomoć izvan suda, pod određenim uslovima na teret budžeta. Tako bi se jasno odvojila funkcija arbitriranja od funkcije pružanja pravne pomoći, a sud bi svoje vreme, koje dobrim delom izgubi nalažući neukim strankama uređenje tužbe, posvetio rešavanju predmeta. S tim u vezi, bilo bi celishodno da se za najznačajnije sporove, taksativno nabrojane, uvede postulaciona sposobnost i obavezno zastupanje od strane advokata, uz pravo stranke da joj se odredi advokat na teret budžeta Republike ako nema sopstvenih sredstava – u krajnjem ishodu, to je za državu ekonomičnije nego faktički prevaljivati funkciju pravne pomoći na sud i rizikovati dugo trajanje postupka.

**7. Načelo savesnog korišćenja procesnim pravima.** Veliki broj tužbi u parničnom postupku je šikanoznog karaktera. U praksi se takvi slučajevi često podvlače kao primeri one lošije strane našeg mentaliteta (kao što je tužba kojom je žena tražila sudsku zaštitu jer je muž u snu prebacio svoju nogu preko njene), ili kao primeri očigledne zloupotrebe prava (kao što je slučaj u kom komšija više puta uzastopno, iz raznih činjenično pravnih osnova, tuži vlasnika nepokretnosti kako bi ga sprečio da je proda trećem po tržišnoj ceni i naterao ga da spusti cenu, da bi je on kupio). Međutim, koliko god da je šikana očigledna, takve tužbe uglavnom sadrže minimum elemenata koji nameću sudu obavezu da po njima postupa, da ih dostavlja na odgovor, da zakaže ročište i da raspravlja o predmetu spora. Sve to iziskuje vreme. Načelna odredba čl. 10. ZPP nije dovoljna da bi oslobodila sud postupanja po očigledno šikanoznim tužbama, pa sudije u tim slučajevima često pribegavaju drugim institutima – donošenjem rešenja kao po neurednoj tužbi, odbaćaju tužbe zbog odsustva pravnog interesa i sl. Bilo bi korisno izričitom odredbom omogućiti da sud odbaci šikanozne tužbe (npr. u slučaju neznatnog

---

<sup>12</sup> Čl. 296. st. 1.: "Ako stranka ili zakonski zastupnik stranke nije u stanju da se jasno i određeno izjasni o predmetu o kome se raspravlja, a nema punomoćnika, predsednik veća će joj ukazati na potrebu da uzme punomoćnika."

ugrožavanja prava ili očigledne zloupotrebe prava na sudsku zaštitu) i eventualno, kao primer nabrojati tipične zloupotrebe za koje bi sud mogao odbaciti tužbu. S druge strane, imperativno propisati i strogo sankcionisati određena nedozvoljena postupanja stranaka i punomoćnika u vezi sa postupkom, uz mogućnost da sud neposredno izrekne, osim postojećih, još neke mere, uključujući i privremenu ili trajnu zabranu određenom advokatu da zastupa pred tim sudom, u slučaju da iskazuje krajnje nepoštovanje prema sudu (pritisci preko medija, iznošenje ocena o postupku u medijima, vređanje i klevetanje suda i sudija i sl.) ili da očigledno nanosi štetu strankama koje zastupa (nesavesno zastupanje). Bilo bi celishodno da se posebnim zakonom propiše postupak koji bi se vodio pred sudskom upravom s tim u vezi, jer sadašnji mehanizam kontrole stručnosti i savesnosti advokata kakav sprovodi advokatska komora, ne daje valjane rezultate, a posledice nestručnosti i nesavesnosti pojedinih advokata u vidu dužine postupka i bespotrebnih troškova, trpe sud i stranke – s tim da stranke, u krajnjem ishodu, mogu od države tražiti naknadu štete zbog toga što im sadašnja pravila postupka ne pružaju dovoljno efikasnu sudsku zaštitu, dok advokati ostaju izvan dometa.

**8. Načelo procesne ekonomije.** Parnični postupak treba osmisliti tako, da se znatno poveća značaj pripremanja glavne rasprave, kao svojevrsnog prethodnog postupka (koji bi mogao voditi sudija ili stručni saradnik). U toj fazi bi se izvršile sve prethodne radnje za uspešnu glavnu raspravu, sa širim ovlašćenjima suda no što ih sad ima predsednik veća prilikom prethodnog ispitivanja tužbe i na pripremnom ročištu. U ovoj fazi bi stranke bile dužne da rezimiraju sve činjenice i dokazne predloge, prikupili bi se svi raspoloživi dokazi (uz mogućnost da neki dokazi budu i izvedeni na zapisnik koji bi se docnije čitao na glavnoj raspravi), proverile adrese stranaka i svedoka, proverilo da li i kakva tačno saznanja određeni svedoci imaju (na osnovu overenih pismenih izjava ili preliminarnim saslušanjem na zapisnik). Bilo bi celishodno nametnuti strankama obavezu da do okončanja takve faze rezimiraju sve činjenice i dokazne predloge, i uskratiti im mogućnost da bez opravdanog razloga nakon toga ističu nove činjenice i dokaze, da ističu određene prigovore, da preinačavaju tužbu ili da podnesu protivtužbu, ako je to zasnovano na činjenicama koje su postojale pre zaključenja ove faze postupka. S tim u vezi, bilo bi celishodno da se takva faza postupka *okonča rešenjem* kojim bi se konstatovalo njeno okončanje, koje bi stranke mogle pobijati žalbom (u svrhu da im se omogući da predaju još dokaznih predloga, da preinače tužbu ili podnesu protivtužbu). Na ovaj način, pojačala bi se procesna disciplina stranaka, a glavna rasprava bi se rezervisala samo za izvođenje dokaza, uz znatno ograničenje procesnih ovlašćenja stranaka u fazi glavne rasprave u odnosu na fazu njenog pripremanja.

**9. Načelo zbornosti.** U praksi, sudije porotnici, kao pravni laici, faktički malo utiču na ishod spora, pokazuju malo interesovanja za ono što se u sudnici dešava, a zbog velikog broja predmeta, nemaju ni vremena da se detaljno upoznaju sa činjeničnim stanjem. S druge strane, primena ovog načela otežava prvostepeni postupak, jer je u redovnim sudovima teško obezbediti da na svakom ročištu prisustvuje isto veće, te se stoga neki dokazi moraju više puta iznova izvoditi. Stoga treba umanjiti značaj načela zbornosti u prvostepenom postupku, ili u najznačajnijim sporovima uvesti profesionalna veća.

**10. Načelo dvostepenosti.** Treba razmotriti mogućnost da se žalbeni postupak, u situacijama u kojim je to moguće i koje bi bile taksativno određene, osmisli tako da drugostepeni sud dopuni prvostepeni postupak u delu u kom je on manjkav, i da po žalbi konačno reši predmet spora (odbijanjem žalbe ili preinačenjem odluke) – naravno, uz ranije navedeno pravilo da se nakon zaključenja pripremne faze postupka više ne mogu bez opravdanog razloga iznositi nove činjenice i dokazi. Na takav način bi se predupredilo višestruko ukidanje prvostepenih odluka i skratilo trajanje parnica, ali bi to iziskivalo odgovarajući strožiji pristup i sankcionisanje prvostepenih sudija koji nestručno i nesavesno obavljaju sudijsku dužnost. Dalje, treba razmotriti mogućnost da se odluke drugostepenog suda kojim se prvostepena *meritorna odluka* ukida i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovni

postupak, *moгу pobijati* vanrednim pravnim sredstvom (npr. zahtevom za zaštitu zakonitosti). Ovim bi se obezbedila potpunija instancijska kontrola drugostepenih sudova.

## SKICA ZA PREDLOG IZMENA POJEDINIХ ODREĐABA ZPP

### Opšte odredbe

**Čl. 2. st. 1.** – dodati kao pravilo "i dokaznih predloga", uz navođenje izuzetaka (u toj ili dočnijim, konkretnijim odredbama) u kojim je sud ovlašćen da izvodi i dokaze koje stranke nisu predložile.

**Čl. 4.** – izričito predvideti mogućnost pismenog i posrednog raspravljanja, uz navođenje u kojim slučajevima i pod kakvim uslovima;

**Čl. 5. st. 1.** – propisati obavezu da se stranke izjasne već u fazi pripremanja glavne rasprave;

**Čl. 7. st. 2.** – vremenski ograničiti mogućnost (do zakazivanja glavne rasprave, uz izuzetke – npr. činjenice koje su nastupile nakon toga, i one koje stranka opravdano nije mogla ranije izneti).

**Čl. 7. st. 3.** – zasnovati kao pravilo da sud odlučuje u granicama dokaznih predloga stranaka, uz taksativno navođenje izuzetaka (čl. 3. st. 3.) kada je ovlašćen da izvodi i dokaze koje stranke nisu predložile (vidi ranije, kom. uz čl. 2. st. 1.).

**Čl. 9.** – sankcionisati obavezu stranke da govori istinu i da savesno koristi procesna prava.

**Čl. 10.** – Odgovarajućom formulacijom izričito predvideti mogućnost da sud odbaci šikanoznu tužbu.

**Čl. 11.** – Izmeniti formulaciju odredbe, i pouku svesti na pouke o pravnom leku i na slučaj iz čl. 296. ZPP (pouka o mogućnosti angažovanja pravne pomoći).

**Čl. 20.** – Propisati mogućnost da se sud u svakom slučaju oglasi nenadležnim po službenoj dužnosti<sup>13</sup>.

**Čl. 40. st. 3.** – Pojasniti značenje izraza "brzo i na pogodan način proveriti" i propisati da se vrednost predmeta spora utvrđuje bez raspravljanja.

**Čl. 43. st. 3.** – Odredbi dati najširi mogući domašaj, jer znatno ubrzava postupak.

**Čl. 70. st. 2.** – Pojasniti da iz prorogacione klauzule mora biti nesumnjivo za koji sud su se stranke opredelile<sup>14</sup>.

**Čl. 70. st. 4.** – Izričito navesti i uslov da se tužilac u tužbi, ili tuženi u odgovoru na tužbu odn. na prvom ročištu, pozove na ugovorenu nadležnost.

**Čl. 91.** – Proširiti domašaj odredbe i kod zastupanja fizičkih lica u sporovima većeg značaja i u sporovima kod kojih se po pravilu javljaju kompleksna činjenična i pravna pitanja, koje taksativno navesti.

**Čl. 93.** – Vremenski ograničiti, u pogledu činjeničnih navoda, na period pre okončanja pripremanja glavne rasprave, uz izuzetke.

---

<sup>13</sup> Povod za predlog je to što se odredbama o mesnoj nadležnosti vrši ravnomernija raspodela predmeta u okviru područne organizacione strukture sudova, a pored toga, u praksi se pokazalo da tuženi teže izbegne poziv kada se nalazi na području suda koji postupa, jer su veće mogućnosti dostave.

<sup>14</sup> Povod je to što se sada u praksi VSS, u velikom broju sporova prihvata klauzula koja okvirno određuje mesnu nadležnost više sudova, npr. "stvarno nadležni sud u Beogradu", te bi kod takvog tumačenja, klauzula mogla glasiti i "stvarno nadležni sud u Rep. Srbiji", što bi bilo besmisleno i suprotno cilju te odredbe

**Čl. 98. st. 2. i 3.:** Pojasniti da li sud u svakom slučaju rešenjem ukida radnje koje preduzme najavljeni punomoćnik (bez punomoćja), ili samo kad utvrdi da on nije bio ovlašćen.

**Čl. 99.** – Izričito navesti trenutak kada opoziv, odn. otkaz punomoćja dejstvuje u odnosu na sud.

**Čl. 100. st. 1.** – Odrediti da punomoćje prestaje u slučaju kad stranka ili zak. zastupnik umre ili izgubi poslovnu sposobnost, a mogućnost da punomoćnik održi ovlašćenje rezervisati samo za slučaj kad zak. zastupnik bude razrešen. Detaljnije regulisati stupanje naslednika u parnicu i obaveze suda, stranaka i punomoćnika s tim u vezi.

**Čl. 104. st. 2.** – Odgovarajućom odredbom u delu o troškovima postupka propisati da troškove predujma za prevod takvih podnesaka snosi tužilac.

**Čl. 105.** – Propisati da se predujam isplaćuje na teret budžeta Rep. Srbije, a da je stranka koja izgubi spor dužna da te troškove naknadi Republici.

**Čl. 109. st. 1.** – Izmeniti, ne formulisati kao obavezu suda da pouči stranku, već kao obavezu da naloži otklanjanje nedostataka. Posebno regulisati slučaj kad podnesak dostavlja advokat, i omogućiti da sud u tom slučaju bez naloga za uređenje odbaci tužbu po kojoj se ne može postupati.

**Čl. 119.** – Jasnije formulisati (npr. – umesto reči "ako je" staviti reči "predložen zbog propuštanja...")

**Čl. 121.** – U st. 2. proširiti mogućnost da sud odluči o predlogu van ročišta (ako o tom ima dovoljno dokaza u spisima). Dalje, predvideti tom ili posebnom odredbom, da se u postupku povodom predloga za povraćaj u pređašnje stanje shodno primenjuju odredbe o mirovanju<sup>15</sup>.

**Čl. 134. st. 1.** – Dodati mogućnost da se dostava pravnom licu izvrši preko njegovog zak.zastupnika ili osnivača.

**Čl. 137** – Dodati "ili zdravstvene ustanove u kojoj se lice lišeno slobode nalazi", za slučaj bolesnog zatvorenika ili osuđenika u zdravstvenoj ustanovi u kojoj se izvršava mera bezbednosti.

**Čl. 139.** – Regulisati slučaj kada je advokatska kancelarija prijavljena na adresi stana u kom advokat ujedno živi za članovima svoje porodice, ili nekog drugog stana<sup>16</sup>.

**Čl. 142.** – Dodati mogućnost da se, kada se iscrpe ostale mogućnosti, dostava vrši pribijanjem na vrata stana na kojoj je primalac prijavljen u zvaničnoj evidenciji, eventualno uz istovremeno pribijanje na oglasnu tablu<sup>17</sup>. Propisati i mogućnost da se dostava izvrši preko radnika MUP ili sudske straže koji bi bili ovlašćeni da legitimišu primaoca<sup>18</sup>.

**Čl. 144** – Dodatno regulisati dostavu u slučaju skrivanja, izbegavanja prijema poziva i lažnog predstavljanja.

**Čl. 145. st. 2.** – Brisati deo koji se odnosi na obavezu dostavljača da sazna novu adresu.

**Čl. 146.** – Dodati da se za stranku koja se nalazi u inostranstvu, a ima punomoćnika u SRJ, lične dostave vrše njenom punomoćniku, jer nema razumnog razloga da se lične dostave uručuju postavljenom zastupniku, a da se stranci koja ima svog punomoćnika šalju u inostranstvo.

**Čl. 147.** – Proširiti i na obične suparničare.

---

<sup>15</sup> Povod je taj što se često postupak odugovlači kad stranka koja predloži povraćaj, a i protivna stranka, izostaju sa ročišta pa se ono ne može održati

<sup>16</sup> Povod su česte zloupotrebe advokata u ovim slučajevima.

<sup>17</sup> Ovo bi otklonilo smetnje za postupanje u velikom broju predmeta u kojima se stranka skriva ili izbegava poziv

<sup>18</sup> Ovo bi otklonilo smetnju u slučajevima kada se primalac lažno predstavlja dostavljačima

**Čl. 148.** – Dodati odredbu o postupanju suda ako ne uspe saznati adresu - da li sam postavlja privremenog zastupnika na teret stranke, ili samo na predlog stranke. Odredbom regulisati ovu situaciju u zavisnosti od tog da li bi bio prihvaćen predlog izmene čl. 144. ZPP o dostavi pribijanjem na vrata na adresi na kojoj je stranka prijavljena u zvaničnoj evidenciji.

### **Tok postupka**

**Čl. 186 st. 1.:** Umesto reči "treba", uneti "mora".

**Čl. 187.:** Dodati da o postojanju pravnog interesa sud vodi računa tokom celog postupka. Nakon ovog dodati odredbu kojom regulisati konstitutivnu tužbu.

**Čl. 188.:** Imenovati vrste objektivne kumulacije zahteva.

**Čl. 189.:** Imenovati vrste protivtužbi.

**Čl. 190.:** Vremenski ograničiti mogućnost objektivnog preinačenja tužbe na fazu pre glavne rasprave, ne dozvoliti ga u fazi glavne rasprave (uz izuzetak iz čl. 191. st. 2. i 3.).

**Čl. 192.:** Regulisati i situaciju kad stranka umre, pa na njeno mesto stupe naslednici (da se ne radi o preinačenju i da se tome ne može protiviti; regulisati prava i obaveze naslednika kao procesnih sledbenika i način njihovog stupanja u parnicu).

**Čl. 195 st. 1.:** Detaljnije regulisati, izričito navesti da se pravosnažnost presude proteže i na treće lice.

**Čl. 196.:** Napraviti jasniju podelu suparničara, izričito navesti i podelu na nužne i voljne suparničare, jer to stvara dileme i različita tumačenja koja u praksi dovode do različitih odluka u istovrsnim stvarima.

**Čl. 197 st. 1.:** Odgovarajućim izrazom označiti da se radi o eventualnoj subjektivnoj kumulaciji, imenovati takvu vrstu zahteva.

**Čl. 198.:** Imenovati takvu situaciju predratnim izrazom "tužba za glavno mešanje", jer je opšteprihvaćen u praksi, i detaljnije regulisati postupanje suda s tim u vezi.

**Čl. 201.:** Izričito regulisati posledice neoznačavanja svih suparničara, zbog velikih odstupanja u tekućoj praksi (pitanje stranačke sposobnosti, urednosti tužbe ili stvarne legitimacije).

**Čl. 209.:** U st. 1. pojasniti da li se to odnosi samo na voljno jedinstveno suparničarstvo. Nakon ovog dodati još jedan član i izričito navesti u čemu se sastoji intervencijsko dejstvo presude prema umešaču.

**Čl. 211.:** Navesti obaveznu sadržinu pismenog obaveštenja i priloge koje stranka uz obaveštenje mora pripremiti, i to sankcionisati odbačajem neurednog podneska ili usmenog predloga iznetog na ročištu.

**Čl. 212. st. 1. i 2.:** brisati "a nema punomoćnika u toj parnici" - ovo je u koliziji sa materijalnopравnim odredbama, jer punomoćje prestaje smrću stranke, a ciljno tumačeći, u koliziji je sa st. 3. i 4. istog člana, jer nema opravdanog razloga da se različito postupa u odnosu na pravno i na fizičko lice.

**Čl. 219.** – pojačati značaj odredbe i vremenski ograničiti da se činjenice i dokazi mogu predlagati do okončanja faze pripremanja glavne rasprave (uz navođenje opravdanih izuzetaka –one koje naknadno nastupe, i one koje stranka nije mogla ranije izneti).

**Čl. 220.** – dodati "na osnovu dokaznih predloga stranaka", uz navođenje izuzetaka kada sud može po službenoj dužnosti odrediti dokaze koje stranke nisu predložile.

**Čl. 221-a** – detaljnije regulisati teret dokazivanja (staviti u istu odredbu opšte pravilo iz čl. 219, pravilo iz čl. 221-a, kao i posebna pravila o teretu dokazivanja kod zakonskih pretpostavki,



negativnih činjenica, javnih i privatnih isprava i dr, a ovim pravilom izričito sankcionisati slučaj kada stranka ne položi predujam za izvođenje dokaza).

**Čl. 223.** – dodati primerno nabranje tipičnih slučajeva - jer se u praksi ova odredba uglavnom svodi na odmeravanje naknade nematerijalne štete, a ima veliki broj sporova gde je zbog vrednosti predmeta spora neekonomično, ili zbog nedostupnosti pouzdanih dokaza kao kriterijuma za veštačenje nemoguće egzaktno utvrditi visinu potraživanja.

**Čl. 224.** – umanjiti značaj veća i proširiti ovlašćenja predsednika veća kod izvođenja dokaza, ustanoviti kao pravilo da se koriste raniji zapisnici o saslušanju svedoka a novo saslušanje preuzima samo ako stranke učine verovatnim da se na taj način mogu steći drugačija saznanja, omogućiti čitanje overene pismene izjava svedoka i zapisnika o saslušanju stranke.

**Čl. 225.** – usloviti predlogom stranke.

**Čl. 233.** – kada je isprava takvog značaja da se bez nje ne mogu utvrditi elementarne činjenice od značaja za ishod spora (npr. kad protivna strana koja predlaže dokaz, ne zna tačnu sadržinu isprave, a od toga zavisi ishod spora –što je često u radnim sporovima), a izvesno je da protivna strana raspolaze tom ispravom, dati ovlašćenje sudu da izriče novčane kazne (sudske penale) do predaje te isprave.

**Čl. 234. st. 5.:** - detaljnije regulisati, izričito ovlastiti parnični sud da sudskim penalima (kaznama) natera treće lice da preda ispravu, uz mogućnost da rešenje o kažnjavanju stavi van snage.

**Čl. 235.:** propisati mogućnost da se umesto saslušanja podnese overena pismena izjava, pre odluke suda da eventualno sasluša svedoka. Detaljno regulisati uslove i način pod kojim se može uzeti izjava od maloletnika.

**Čl. 241.:** Dodati: "a ako je moguće, da dostavi i njegovu overenu pismenu izjavu o okolnostima o kojim će svedočiti". Posebno sankcionisati slučaj kada stranke vrše nedozvoljen uticaj na svedoka prilikom sastavljanja pismene izjave. Za slučaj kada pismenu izjavu pribavlja stranka, isključiti primenu odredaba čl. 235. st. 1 i čl. 248. ZPP (obaveza svedočenja).

**Čl. 242. - 245:** Posebno regulisati slučaj kada se pribavlja overena pismena izjava svedoka na zahtev suda ili kada je pribavlja stranka. Izričito naglasiti obavezu stranke koja pribavlja pismenu izjavu, da svedoka pouči u smislu čl. 236, 237, 238, i da poštuje pravilo i čl. 243. do 245. da bi se takva pismena izjava mogla upotrebiti kao dokaz.

**Čl. 246. i 247.:** - Brisati.

**Čl. 260.:** Zasnovati kao pravilo da se veštačenje iznosi usmeno samo kada to sud odredi ili stranke stave primedbe na pismeni nalaz i mišljenje.

**Čl. 264.:** Odgovarajućom formulacijom izričito propisati da se saslušanje stranaka ne može upotrebiti u svrhu dopune činjeničnih navoda, već jedino kao dokazno sredstvo radi provere istinitosti činjeničnih navoda<sup>19</sup>.

**Čl. 265.:** Dodati da se može saslušati samo jedna stranka i kada druga očigledno izbegava prijem poziva za saslušanje, te navesti tipične slučajeve kada se smatra da stranka izbegava prijem poziva.

**Čl. 266.:** Omogućiti izvođenje dokaza čitanjem zapisnika o saslušanju stranke koja je umrla, ili je tokom postupka postala nedostupna sudu.

**Čl. 268.:** Odgovarajućom formulacijom izričito propisati mogućnost da se poziv dostavi punomoćniku stranke koja je izvan SRJ, ili privremenom zastupniku za prijem pismena u SRJ.

---

<sup>19</sup> Povod je rasprostranjena dugogodišnja praksa sudova da se izvodi preliminarno saslušanje stranaka isključivo radi dopune činjeničnih navoda.

**Čl. 270:** - Brisati.

**Čl. 272-276:** Afirmisati postupak obezbeđenja dokaza, u kontekstu obaveze stranke da pre zakazivanja glavne rasprave dostavi sve dokaze i rezimira dokazne predloge.

**Čl. 277.** –Povećati značaj pripremanja glavne rasprave, u kontekstu obaveze stranaka da do okončanja ove faze postupka rezimiraju sve činjenice i dokazne predloge, i dostave sve raspoložive dokaze. Stav 4. formulirati tako da stranke u ovoj fazi moraju da navedu sve činjenice i dokaze. Odrediti da se faza pripremanja glavne rasprave okončava posebnim rešenjem protiv kog ima prava žalbe (da bi stranke imale mogućnost izneti još činjenica, preinačiti tužbu, podneti protivtužbu, predložiti nove dokaze).

**Čl. 278.** – Povećati ovlašćenja predsednika veća u ovoj fazi postupka (npr. odbačaj tužbe zbog litispendencije, presuđene stvari i odustva pravnog interesa; odbijanje procesnih prigovora; izvođenje određenih dokaza – npr. "preliminarno" saslušanje stranaka i svedoka;)

**Čl. 279.** – Dodati i ovlašćenje predsednika veća da donese meritornu odluku u smislu čl. 496. ZPP, ako je sporno samo pravno pitanje.

**Čl. 281.** – Umanjiti obaveze suda u vezi uređenja tužbe (čl. 109.) na obavezu da naloži uređenje i uputi stranku na službu pravne pomoći i advokaturu, a težište preneti na advokaturu i službu pravne pomoći.

**Čl. 282.** – Proširiti ovo i rešenjem o odbačaju zbog litispendencije, presuđene stvari, odustva pravnog interesa.

**Čl. 284.** – U stavu 1. propisati pripremno ročište kao obavezu (osim u slučaju iz čl. 285. st. 4.), a st. 2. i 3. brisati.

**Čl. 285.** – Čl. 3 brisati (u kontekstu da je pripremno ročište obavezno), a za slučaj iz st. 4. ostaviti mogućnost da odluči predsednik veća ima li svrhe zakazivati pripremno ročište, ako se tuženi ne izjašnjava, a tužilac je u tužbi naveo jasne činjenice i predao sve dokaze.

**Čl. 286. st. 2.** – Uneti i obavezu da se stranke pouče da po zaključenju pripremnog ročišta ("pripremnog postupka") ne mogu iznositi nove činjenice i dokaze, određene prigovore, preinačiti tužbu ili podneti protivtužbu.

**Čl. 288.** – Stav 2 brisati (u kontekstu da ovo može i pre pripremnog ročišta), st. 3. izmeniti da predsednik veća može odbiti prigovore.

**Čl. 289.** – Stav 2. brisati (u kontekstu da se nakon zakazivanja glavne rasprave ne mogu iznositi novi dokazi koji su se mogli izneti ranije).

**Čl. 290. st. 1.** – Sadašnju formulaciju upotrebiti samo za slučajeve iz čl. 3. st. 3. ZPP kad sud određuje taj dokaz po službenoj dužnosti, a za sve druge situacije uslov bi bio da stranka predloži veštačenje. Izostaviti uslov da se stranke "ne protive" veštačenju. U stavu 3. izostaviti "uz saglasnost stranaka" jer u praksi po pravilu nije saglasna stranka kojoj ide u prilog da odugovlači postupak.

**Čl. 292.** – Izmeniti, i odrediti da se pripremanje glavne rasprave okončava rešenjem protiv kog ima prava žalbe. Takođe, za ovaj trenutak vezati posledice u smislu čl. 297. st. 5. pa i šire posledice (u kontekstu da se nakon toga na glavnoj raspravi samo izvode dokazi, a ne mogu se iznositi nove činjenice i dokazi, preinačiti tužba ili podneti protivtužba, niti isticati neki procesni ili materijalni prigovori). NAPOMENA: U takvom kontekstu, ovo bi bila jedna od najvažnijih faza postupka, u kojoj se okončava prikupljanje činjenične građe koja će biti predmet razmatranja na glavnoj raspravi.

**Čl. 293.** – Izmeniti, i odrediti da se glavna rasprava zakazuje po pravosnažnosti rešenja kojim je zaključeno pripremanje glavne rasprave.

**Čl. 297.** – Izmeniti, utoliko da se raspravlja o onim činjeničnim navodima koji su izneti ranije, u toku pripremanja glavne rasprave, i o dokazima koji su ranije predloženi. Uneti mogućnost da se samo iz opravdanih razloga mogu izneti nove činjenice i predlagati novi dokazi. Čl. 297. st. 5. odavde brisati, jer takvu odredbu treba vezati za zaključenje faze pripremanja glavne rasprave.

**Čl. 298.** – Brisati, jer ovo sve treba da bude okončano u fazi pripremanja glavne rasprave. U ovom segmentu, težište treba sasvim pomeriti sa suda, na stranke i službu pravne pomoći.

**Čl. 299.** – Izmeniti, odnosno celu ovu odredbu inkorporirati u fazu pripremanja glavne rasprave (u kontekstu da se na glavnoj raspravi jedino izvode dokazi radi utvrđenja činjenica koje su u prethodnoj fazi definisane). Nove činjenice i dokaze (st. 2.) na glavnoj raspravi dozvoliti samo izuzetno – ako su naknadno nastupile, ili stranka naknadno saznala za njih. Stav 3. brisati.

**Čl. 300.** – Dodati i mogućnost da sud *odbaci dokazne predloge* koje je stranka bez opravdanog razloga tek sada predložila, uz izuzetke (čl. 3. st. 3. ZPP).

**Čl. 302.** – Formulirati i način izvođenja dokaza čitanjem overenih pismenih izjava svedoka i one stranke koja je teško dostupna (npr. u inostranstvu).

**Čl. 303.** – Omogućiti i čitanje overenih pismenih izjava svedoka i teško dostupne stranke, ili zapisnika sa ranijim iskazom nedostupne stranke.

**Čl. 314.** – Obavezu pribavljanja dokaza formulirati u skladu sa eventualnim izmenama po kojim bi svi dokazi morali biti prikupljeni do zaključenja pripremanja glavne rasprave (npr. ovu obavezu suda rezervirati samo za slučaj da se po službenoj dužnosti izvode dokazi u smislu čl. 3. st. 3. ZPP ili pribavljaju spisi državnog organa; a za slučaj da sud u ovoj fazi dozvoli raspravljanje o novom dokazu, obavezu predaje tog dokaza prevaliti na stranku koja se na njega poziva, uz odgovarajuću sankciju koja se tiče tereta dokazivanja).

**Čl. 315. st. 3.** – Omogućiti da se, uz pristanak stranaka, pročitaju i zapisnici o saslušanju stranaka (često iskazi nisu sporni, bitni su za presuđenje, ali stranke nisu u mogućnosti da lično pristupe pa se postupak odugovlači).

**Čl. 316.** – Dodati i detaljno regulisati mogućnost da sud privremeno zabrani određenom advokatu zastupanje pred tim sudom u slučaju da iskaže krajnje nepoštovanje prema sudu (npr. pritisci preko medija, vređanje i klevetanje sudija i suda, drugih učesnika u postupku i tome slično) ili da očigledno nanosi štetu strankama koje zastupa. Bilo bi celishodno da o tom ne odlučuje sudija u postupku, već da se posebnim zakonom propiše postupak koji bi se vodio pred sudskom upravom s tim u vezi<sup>20</sup>.

**Čl. 318. st. 4.** – Uneti i mogućnost da se obavesti sudska uprava, u kontekstu predloga da se posebnim zakonom reguliše postupak u kom bi uprava privremeno zabranila određenom advokatu zastupanje pred tim sudom (vidi napomenu uz čl. 316.).

**Čl. 322.** – Uneti obavezu da sud na zapisnik, pre teksta poravnanja, unese i sadržinu tužbenog zahteva o kom se zaključuje poravnanje, uz navođenje bitnih činjeničnih tvrdnji (zbog eventualnih docnijih sporova, kada je to od uticaja a spisi se više ne mogu pronaći).

**Čl. 324.** – Uneti mogućnost da sud u bilo kojoj fazi postupka, uz saglasnost stranaka, prekine postupak i inicira akcesoran postupak medijacije, koji bi vodio drugi sudija, umesto postupajućeg predsednika veća.

**Čl. 333.** – Detaljnije regulisati slučajeve proširenja pravosnažnosti na treća lica, kao i intervencijsko dejstvo presude prema umešaču.

---

<sup>20</sup> Povod je to što mehanizam kontrole stručnosti i savesnosti advokata kakav sprovodi Advokatska komora ne daje valjane rezultate, a sve štetne posledice takvog zastupanja prevaljuju se na sud i stranku.

**Čl. 335 st. 1.** – Izraz "u ime naroda", kao arhaičan i nedovoljno određen, zameniti drugim odgovarajućim izrazom ili pojmom koji bi obuhvatao sva lica koja uživaju zaštitu sudske vlasti pred sudovima u Republici (npr. "u ime republike", kako je to rešeno u nekim zapadnim demokratijama).

**Čl. 338. st. 4.** – Dodati i "ocenu dokaza".

**Čl. 339.** – Regulisati situaciju u kojoj stranka, koja je propustila da blagovremeno traži dopunu presude, podnosi novu tužbu sa takvim zahtevom (da li je takva tužba dozvoljena, te da li je propust suda i stranke otklonjiv i kojim sredstvom).

**Čl. 345.** – Ograničiti obavezu suda da obrazlaže rešenja kojim se ne odlučuje meritorno, koliko je to moguće.

**Čl. 346.** – Detaljnije regulisati postupak.

### Pravni lekovi

**Čl. 351.** Isključiti obavezu suda da nalaže ispravku ili dopunu nepotpune žalbe, već odmah odbaciti žalbu. Alternativa: Ustanoviti obavezu suda samo da neuku stranku uputi na službu pravne pomoći i advokaturu.

**Čl. 352. st. 1.** - Nove činjenice i dokaze kao žalbeni razlog dozvoliti uz uslov da žalilac učini izvesnim da za nove činjenice i nove dokaze nije znao niti mogao znati pre zaključenja glavne rasprave, ili da nove dokaze nije mogao upotrebiti (u tu svrhu se može upotrebiti formulacija slična onoj iz čl. 496a, koja se sada primenjuje u privrednim sporovima).

**Čl. 352. st. 2.** - Žalilac se *ne može pozivati* u žalbi na okolnost da prvostepeni sud nije izveo određeni dokaz, ako taj dokaz nije izveden stoga što žalilac nije položio potreban iznos za podmirenje troškova povodom izvođenja tog dokaza (čl. 153. st. 3.). POJAŠNJENJE – ovo ne treba isključiti samo kao razlog koji se tiče nove činjenice ili dokaza (što je sadašnje rešenje ZPP), već i kao razlog koji se tiče tvrdnje žalioaca o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju kao posledici neizvođenja nekog predloženog dokaza zbog nepoložanja predujma.

**Čl. 352. st. 3.:** Izmeniti – kada se usled novih činjenica odnosno novih dokaza ukida prvostepena presuda i predmet vraća na ponovni postupak, sve troškove spora nastale *pre iznošenja u žalbi* nove činjenice odn. predlaganja novog dokaza, snosi ona stranka koja je iznela nove činjenice, odnosno predložila nove dokaze.

**Čl. 354. st. 2. tač. 8, 9, 10, 11, 13:** - Samo ako su se te povrede odnosile na žalioaca i bile na njegovu štetu, a *on ih nije skrivio* svojim postupanjem (niko ne može izvoditi korist od sopstvene nesavesnosti).

**Čl. 354. st. 2. tač. 4.** – Pojasniti i izričito reći da se to odnosi samo na slučajevne procesnopravne prekluzije, a ne i materijalnopravne prekluzije<sup>21</sup>.

**Čl. 362-364:** - Ili propisati obaveznu raspravu, ili brisati odredbe (jer se u praksi uopšte ne primenjuju).

**Čl. 365. st. 1.** – Nakon zareza, brisati dalju odredbu, ili uneti st. 2. po kom bi se žalba iz koje se ne vidi u kom se delu pobija drugostepena odluka smatrala neurednom (predlog je u kontekstu načela da drugostepeni sud odlučuje o žalbi samo u granicama žalbenih navoda).

---

<sup>21</sup> Povod je to što je nakon stupanja na snagu ove odredbe u sudskoj praksi došlo do većeg broja različitih odluka u istovrsnim stvarima, povodom materijalne i procesne prekluzije, upravo zbog ovakve formulacije odredbe.

**Čl. 365. st. 2.** - Isključiti mogućnost ispitivanja ožalbene odluke po službenoj dužnosti, ili znatno ograničiti razloge iz kojih drugostepeni sud ispituje prvostepenu odluku po službenoj dužnosti.

**Čl. 371.** Pojasniti odredbu – da li se tim izuzima veće u onakvom sastavu u kom je odlučivalo, ili se izuzima svaki član i predsednik veća pojedinačno, ili se izuzima samo predsednik veća. Uneti obavezu za drugostepeni sud da posebno obrazloži svoju odluku u tom delu.

**Čl. 374.** – Izričito reći da li se pod preinačenjem na štetu žalioaca iz st. 1. ovog člana smatra i odluka iz čl. 369. st. 2. i 3. ZPP.

**Čl. 382.** Dozvoljenost revizije ostaviti na diskrecionu ocenu Vrhovnom sudu (ako oceni da je pravno pitanje šireg načelnog značaja za sudsku praksu), a izričito je dozvoliti samo u najznačajnijim sporovima (čl. 382. st. 4. i čl. 437a), obzirom da ustav svakom garantuje pravo na žalbu, ali ne i na reviziju<sup>22</sup>.

**Čl. 384.** Dopuniti pravilo izuzetkom, i dati ovlašćenje Vrhovnom sudu da u izuzetnim slučajevima, privremeno suspenduje izvršnost odluke koja se ispituje do okončanja postupka po reviziji (u praksi bi ovo bilo veoma celishodno!).

**Čl. 385. i čl. 386.** - Pobijanu odluku ispitivati samo u granicama revizijskih razloga i više afirmisati načelo dispozicije u revizijskom postupku. Isključiti mogućnost preklapanja razloga za reviziju i za predlog za ponavljanje postupka. Ograničiti revizijske razloge na ispitivanje pravilne primene *materijalnog prava*, i *bitne povrede* iz čl. 354. st. 2. tač. 6 i tač. 14. (povrede iz st. 1, st. 8 i st. 11. su obuhvaćene predlogom za ponavljanje postupka, a mogućnost ispitivanja ostalih rezervisati samo kod zahteva za zaštitu zakonitosti).

**Čl. 387.** - Brisati, i to omogućiti samo predlogom za ponavljanje postupka.

**Čl. 392.** - Dodati mogućnost da vrhovni sud odbaci reviziju ako oceni da spor nije od šireg načelnog značaja za sudsku praksu, uz odgovarajuću formulaciju.

**Čl. 394.** - Upodobiti eventualnoj izmeni revizijskih razloga.

**Čl. 397.** - Brisati.

**Čl. 400.** Propisati da revizija nije dozvoljena protiv drugostepenog rešenja kojim se potvrđuje prvostepeno rešenje po predlogu za ponavljanje postupka.

**Čl. 401** - Dodati mogućnost da nadležni javni tužilac ovim pravnim lekom pobija i drugostepene odluke viših sudova kojim se ukidaju odluke nižeg suda. Upodobiti eventualnoj izmeni u vezi odluka koje se mogu pobijati (dodati mogućnost da sud ukine ili preinači odluku drugostepenog suda kojom se ukida meritorna odluka prvostepenog suda, te da potvrdi prvostepenu presudu ili da predmet vrati drugostepenom sudu na ponovni postupak po žalbi).

**Čl. 421.** – Omogućiti ponavljanje postupka u slučajevima kojima je postupak okončan sudskim poravnanjem (umesto tužbe za poništaj poravnanja). To bi iziskivalo i odgovarajuće izmene ZIP.

**Čl. 429 do 432.** – Upodobiti eventualnoj izmeni kod drugih pravnih lekova. Izbeći preklapanje razloga kod revizije i predloga za ponavljanje postupka (tako što bi se kod revizije isključili svi oni razlozi zbog kojih se može tražiti ponavljanje postupka).

## **Posebni postupci**

### ***Načelan predlog:***

- 1) Regulisati postupak medijacije pre podnošenja tužbe.

---

<sup>22</sup> Ovakvim rešenjem bi se povećao značaj Vrhovnog suda Srbije, kao nosioca sudske vlasti, i omogućilo da se taj sud bavi samo pitanjima šireg načelnog značaja.

2) Uvesti i mogućnost medijacije u već zasnovanim parnicama, u kom bi drugi sudija vodio medijaciju, i to regulisati posebnim odredbama kao poseban (mada akcesoran) postupak koji bi bio obavezan pre zasnivanja parnice, a nakon zasnivanja parnice bi se mogao sprovesti u bilo koje doba uz pristanak stranka i uz prekid osnovnog postupka. Ovim se otklanja opasnost da se više ročišta za glavnu raspravu, umesto za raspravljanje, na predlog stranaka koristi za dugotrajnu medijaciju, pa se posle u slučaju neuspelih pregovora, dužina trajanja postupka pripiše sudu i sudiji.

### ***Postupak u parnicama iz radnih odnosa***

Obzirom na hitnost postupanja, u dokaznom postupku naglasiti načelo dispozitivnosti a umanjiti mogućnost primene načela oficijelnosti, uz odgovarajuće sankcionisanje i odgovarajuće izuzetke (čl. 3. st. 3.).

### ***Postupak u parnicama zbog smetanja poseda***

- 1) Brisati ove odredbe, i odgovarajuće odredbe iz ZOSPO, i omogućiti da se u ovakvim slučajevima pravo štiti jedino u krivičnom postupku (samovlašće, oštećenje tuđe stvari i sl.). U praksi se pokazalo da veliki broj ovih parnica izuzetno dugo traju, kada je sporno pređašnje stanje poseda, vreme smetanja i radnje smetanja, jer se te okolnosti uglavnom utvrđuju iskazima velikog broja svedoka, koji su po pravilu sasvim oprečni. U praksi se pokazalo da su u takvim parnicama česte zloupotrebe, i da ovom vidu zaštite uglavnom pribegavaju lica koja nemaju svojinskih niti drugih ovlašćenja da drže svar u posedu, u cilju da vlasnika stvari što duže drže van poseda i onemoguće ga da vrši svojinska prava. Brisanje odredbi o zaštiti faktičke državine značajno bi doprinelo afirmaciji prava svojine kao jednog od najznačajnijih prava koja država štiti.
- 2) Alternative: a) Uneti odredbu po kojoj neznatno ugrožavanje ne uživa ovakvu sudsku zaštitu (ekvivalent neznatnoj društvenoj opasnosti), te da sud u tom slučaju može odbaciti tužbu<sup>23</sup>, ili b) Uneti odredbu po kojoj tužilac nema pravnog interesa za tužbu zbog smetanja poseda, ako ima pismene dokaze na osnovu kojih može da podigne reivindikacionu tužbu, tužbu zbog uznemiravanja prava svojine i sl.<sup>24</sup>

### ***Postupak u sporovima male vrednosti***

**čl. 465. - stav 1.** primenjivati na sva ročišta, a stav 2. brisati.

**Čl. 466 stav 2.** - Izmeniti: prepis presude dostavlja se samo na zahtev stranke, a ovaj zahtev stranka može staviti najdocije na ročištu na kome se presuda objavljuje.

### ***Postupak pred izbranim sudom***

**Čl. 469.** - Više afirmisati mogućnost suđenja od strane "ad hoc" izbranih sudova.

**Čl. 472. st. 3.** - Izmeniti tako da sudije od poziva mogu biti birane za predsednika ili člana "ad hoc" izabranog suda, odnosno za predsednika stalnog izbranog suda.

### ***Postupak u privrednim sporovima***

Sve odredbe inkorporisati u odgovarajuće odredbe o redovnom postupku – jer su praktične i omogućavaju savremeniji i brži postupak i jaču procesnu disciplinu stranaka, a nema razumnog razloga da se ne primenjuju i u redovnim parnicama.

---

<sup>23</sup> To bi oslobodilo sudove velikog broja šikanoznih parnica

<sup>24</sup> Razlog je to što je dokazni postupak je u većini slučajeva jednostavniji kada se tužba zasniva na svojinskim ovlašćenjima, jer se bitne činjenice mogu brže utvrditi iz pismenih isprava